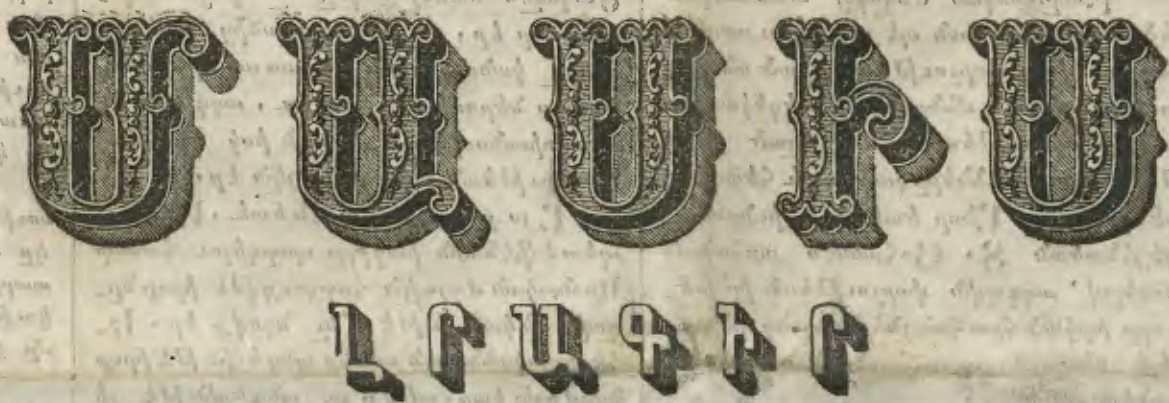

Տարեկան գինն է 140 դր.
Վեցամսեայ „ 75 „
Մեկ ժամուցումս տողին 5 դրուով է
Ստորագրութիւնները կանխիկ են:
Տարագրութիւնները ամեն ամսայն 1 ժ.
եւ 1 ժին կը սկսեն:

Դուրս ելլելու ժամանակ անհրաժեշտ է
ծախարակ տանելով վրայ է:
Լրագրութիւնները տարածողները կամ որ
եւ ինչ գրութիւն տարածողները պիտի
ուղղուին. եւ ասանց ծախարակ ծախ-
քը խրկողին վրայ է:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 19 ՅՈՒՆԻՍ

Քաղաքական կարևոր լուրերու առ-
ջին կը շարունակէ Եւրոպայի մէջ:
Տաւայի լուր մը փայտեան մը գրա-
ւեց Եւրոպայի լրագրաց ուշադրութիւնը,
բայց երջանակաւ սուտ ելաւ: Եւրոպայի
Վարչական կայսեր առողջութեան վիճա-
կին վրայ Փարիզի մէջ պարտաւոր երկու-
շալի համաժողովը, զորոնք Մոսկովէ տա-
պաշտօնական լրագրիչը սուտ կը հանէ յայ-
տարարութիւն ընելով թէ Ս. Եւրոպայի
ընդերք մեծ օգուտ ըրեր են կայսեր առող-
ջութեանը:

Եւրոպայի մէջ Լորտերուն խորհրդա-
րանք Տաճկաստանի վերաբերեալ խնդիր-
ներ յուզեց: Ա. Պոլսոյ նշխարը գետնին
Լորտ Սթրասթըմս Ռեյնի խորհրդա-
կեց որ 1856 ին խաթմի — իւրաքանչիւն
ի վեր Տաճկաստանի մէջ եղած վարչական
եւ դատական բարեկարգութեան վերաբեր-
եալ թղթակցութիւնները խորհրդաւորա-
նին ներկայացուին: Եւ աւելցուց թէ
Օսմանեան տէրութեան մէջ արդէն ե-
ղած յառաջդիմութիւնը չկրնար ուրաց-
իլ: Բայց դանիային բարեկարգութիւնը
Տաճկաստանի յառաջդիմութեան գրե-
խաւոր պայմանն է ըստ: Ուստի պաշտոն-
աւորեց որ Եւրոպայի կառավարութիւնն ալ
բարեկարգութիւն նպատակ ունի այս յոռա-
ջագիմութեան:

Լորտ Ս. Ուոլտոնը պատասխանեց
թէ պէտք է սպասել և գործերուն բռնե-
լիք դարձուածքը տեսնել: Հիմա ինչ հիմն
խրատներ տալ անպատեհ կըլլայ ըստ:

Խորհրդարանը որոշեց որ մինչև Սուլ-
թան Եւրոպայի Մեծի կայսեր վախճա-
նումը եղած թղթակցութիւնները ներ-
կայացուին իրեն:

Խաղաղեան եկած լուրերուն նայելով
Վարչական երկիրներուն մէջ եղած ապա-
ռաւարդ շրջանները աւելի աստիճանութեամբ
հարաւոր սկսեր են քանի որ Չիպրոսի
զօրավարութեան վարչական տեղակալ ան-
ւանեցու հարաւորին դաւաճութեան վրայ:

Թուրքիոյ լրագրիչները կը ծանուցա-
նեն թէ Ս. Վարչական կայսեր բանակի
օգնական Պիեռի զօրավարը յուլիս 4'16
ին թուրքի հասեր է, և հետեւեալ օրը
Ս. Եւրոպայի Լորտերուն խորհրդա-
կեց կայսերով կայսեր ինքնադիմութեան
տուրքեր է անոր: Արտուի թէ Ս. Եւրոպայի
Լորտերուն խորհրդա-կայսեր նամակը
կարգաւ ետեւ հետեւեալ խօսքերն ըսեր
է Պիեռի զօրավարին: « Ուրախ եմ
տեսնելով որ իմ օգնական զաւակիցս
հաւանութիւն կուտայ իմ կառավարու-
թեանս բռնած ընթացքին: Եւրոպայի բարի
ընդերք մըն է որ ինձի կը բերէ: այս լուրը
ուրախութեամբ պիտի լսեմ ինձի հետ
Խաղաղութիւնը ճշմարիտ բարեկամներն ալ »

Պրանքթօրթէն գաղղիական Քու-
ռիէ տիւ Տիմանը լրագրիչը գրուած նա-
մակ մը լուր կուտայ թէ Քուռիոյ կա-
ռավարութիւնը միջնորդ եղեր է Եւրո-
պայի և Ռուսիոյ կառավարութիւններն ի-
րարու հետ բարեկամացնելու: Պիեռի
քայի Լորտերուն խորհրդա-կայսեր
ընդերք հաստատելով կաւելցնէ թէ Քու-
ռիոյ թագաւորն այս ըսած միջնորդու-
թեամբը Վարչական կայսեր չտալու համար
զիտաւորութիւն ունի: Վարչական կայսեր
այցելութեան երթալու, և իր միջնորդու-
թեան նպատակը Վերանայիլ շահերը ա-
յաճոյցնելէ զատ ուրիշ բան չըլլալու ա-
նոր հասկնալով:

Եւրոպայի Միացեալ — Վաշինգտոն
մէջ պատերազմին հետ գիտեմտաստիճանա-
լու վրայ է: Ս. Լորտերուն նախագահը
յայտարարութիւն ըրաւ թէ միութեան
բաժնետէլը ուղղութեամբ նախագահ
զաւակն կարգաւորութիւն մը ընել անհնար
ըլլալով: պատերազմի աստիճանութեամբ յա-
ռաջ պիտի տանի, և ասոր համար 400 հա-
զար մարդ և 400 միլիոն տղար կը խնդրէ
ազգային երեսփոխանաց ժողովին:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայրաքաղաքս հրատարակուած անգ-
ղիական Լուրերէն, Եւրոպայի լրագրիչը
Լորտերուն բարեկամ եղող տէրութեանց գե-
թիմանական յօդաւորներ և սուտ ու-
անհիմն լուրեր հրատարակելուն համար
քանի մը անգամ Ս. Վաշինգտոն արգա-
րութիւն ընդունելէ ետեւ, իր յուլիս 17
թուոյն մէջ Վարչական կայսեր գեթիման
է անվաղել խօսքեր հրատարակած ըլլալով,
կայսերական կառավարութիւնը լրագրաց
համար հատուակել կանոնադրելու համա-
ձայն յիշեալ լրագրիչն հրատարակութիւ-
նը դադարեցուց մինչև երկու ամիս:

Կայսերական կառավարութիւնը կըզ-
բաղի տէրութեան զանազան վարչութիւն-
ներուն մէջ գտնուած աւելորդ կամ ա-
նօրուտ պաշտօնները վերացնելու:

Եւրոպայի վարչական պատերազմի պաշտո-
նատան Մարտի — Վարչական պաշտոնը
վերցաւ և Միւսթէֆէօօօն յանձնուեցաւ:
Վարչական թուրքի — Վարչական
պաշտոնն ալ վերցաւ:

Եւրոպայի պաշտան ծախքերը քննե-
լու և կարգի գնելու համար օգնական
Լորտերուն հրատարակու հաստատուած
յանձնաժողովն ալ արդէն 100 հազար քա-
կէ չափ խնայութիւն առաջարկեր է:

Արտուի թէ ուրիշ ծախքեր ալ կան
ջնջուելիք, որոց գումարը 50 հազար քա-
սակի կրնայ հասնիլ:

Եւրոպայի երկուշարթի օգնական
Լորտերուն որդի բարձրագոյնի Լու-
սուի Իզաբելան Եֆէնիոն պաշտօնական
կերպով արքունի պահապան զօրաց որ-
տուրդ գումարին Պաշ — Չափուշ անուա-
նեցաւ և իր անունը զօրաց տուարին մէջ
արձանագրուեցաւ:

Եւրոպայի վարչական Մարտի զ-
լանցի մէջ կառավարութեան վաճառակա-
պատերազմի պաշտօններ և Ս. Վարչա-
րանակին հրատարակու ներկայութեամբ
ըր: Բարձրագոյնի Իզաբելան Եֆէնիոն
ալ հոն ներկայ էր, իր զննորական աս-
տիճանին յատուկ եղած կերպարանով:

Կայսերական հրամանաւ
Ս. Վաշինգտոն Եֆէնիոն Պիեռի կայ-
սերական գործարանին վերադառնալ ան-
ուանեցաւ:

Եւրոպայի պաշտան բժշկապետ Տե-
մալեօօօօն Եֆէնիոն Քուռիոյ Վարչա-
քեր անուանեցաւ: և այս անվաճառ ար-
քունի պաշտան բժշկապետի պաշտօնը
վերցաւ:

Բարձեալ կայսերական հրամանաւ
Տէրութեան մարտական տրոց ցու-
ցակներուն նորոգութեանը համար հաս-
տատուած յանձնաժողովին կողմէն մարտի
վերաբերեալ ապրանք գնելու քննելու
և յանձնաժողովին տեղեկութիւն տալու
պաշտօն ունեցող Լորտերուն մեծարդոյ
Վարչական պաշտան և Մոսկովէ Զանա-
րակներին հիմնադրող կարգի Մեծի
պատանշան չորհուրեցաւ ի պատիւ ի-
րենց հաւատարմի և փութաձայն աշխա-
տութեանը:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ինչպէս որ նախընթաց թուով ծա-
նուցիւ ելլելու Եւրոպայի վարչութիւնը Ս.
Լորտերուն վաճառք և Եւրոպայի բարե-
կարգութեանը համար Քուռիոյ ժո-
ղովը հաստատեալ Կանոնադրին գոր-
ծադրութեանը համար ամեն խոհանո-
րի միջոց ի գործ գնելէ ետեւ, տեսնելով որ
Միւսթէֆէօօօն ցաւալի յամառու-
թեամբ մը կընդդիմանայ զանի կատարե-
լապէս ընդունելու և անոր տրամադրու-
թեանցը համեմատ կանոնաւոր քուէար-
կութեամբ երեք պատրիարքաց ընտրե-
լու, որոշեց իր Քուռիոյ ժողով գու-
մարը անցնել չորհրդարանի օրը և ինչ
դիմանոր որոշանք ներկայացնել:

Եւրոպայի համեմատ Արքայան
Պատրիարքին հրաւիրածքը անցնել չո-
րհրդարանի օրը ընդհանուր ժողով գու-
մարուեցաւ Քուռիոյ փոխ, Մայր եկե-
ղեցոյ ուսումնարանը:

Ժամը 6ին, 120ի չափ երեսփոխանք
և անդամակիցք ներկայ ըլլալով, ընդհա-
նուր ժողովոյ ատենապետ մեծագոյնի
Միւսթէֆէօօօն Եֆէնիոն ժողովը բացաւ, և
նախընթաց նախն ատենադրութիւնը կար-
գացուելէն ու ընդունուելէն ետեւ, ժո-
ղովին գումարան պատճառ ու նպատա-
կը յայտնեց հետեւեալ համառօտ ատե-
նադրութեամբ:

« Եւրոպայի միջնորդը որ քանի մը
ամիսէ ի վեր կը տեսէ, կրնար լուծուիլ
նոյն օրէն որ ասոր համար Քուռիոյ
ժողովը գումարուեցաւ: Թէ որ գուր և
հետեւեալ արգել այս խնդիրը երկարելու
պէտք տեսաք նեւ, աս պէտքը ուրիշ դի-
տաւորութիւն մը չէր պարունակեր, այլ

միայն մինչև հիմա անկարգ վիճակի մէջ
գտնուած արգելին մեծ հաստատութիւն
մը կարգի գնել և հետեւեալ նոյն հաս-
տատութեան արգասաւոր ապագայ մը
պատրաստել: և ահա այս դիտաւորու-
թեան ծառայելու համար Քուռիոյ ժո-
ղովը նոյն նիստին մէջ որոշեց վարչու-
թեան կողմէն պատրաստուած Կանոնադ-
րը քանի մը յաւելուածով վաւերացնել:
նոյն Կանոնադրին տրամադրութիւնները ի-
գործ գնելու և պատրիարքաց ընտրուեց
ցալը ըստ Կանոնադրին չնեղ տալու և
ժողովոյ ներկայացնելու պաշտօնը վար-
չութեան յանձնելով: Քուռիոյ ժո-
ղովոյ այս որոշանքը համեմատ վարչու-
թիւնը առաջին անգամ նամակաւ Վա-
նոնադրը Միւսթէֆէօօօն ներկայացուց
և անոր տրամադրութեանցը համաձայն
գործողութիւններ խնդրեց իրեն: Վար-
չութեան այս հրաւերին պատասխան ար-
ուաւ Միւսթէֆէօօօն, նախ թէ քանի
մը դիտարկութեանց տակ միայն Կանոնա-
դրը կրնայ ընդունիլ: Երկրորդ թէ նոյն
խալ Կանոնադրին տրամադրութեանցը հե-
տեւեալ դիտաւորութեամբ բայց Եւրոպայ
առաջ այս տրամադրութեանց հետեւե-
լու պատրիարքաց ընտրուեց ընտրութեան
համար քուէարկութիւն կրնէ և ասոր
ստորագրեալ յայտագիրը վարչութեան կը
ղրէ: Ս. արքային Միւսթէֆէօօօն
կողմէն թէ եղած դիտարկութիւնները և
թէ քուէարկութեան գործողութիւնները
ապօրինաւոր դատելով, և կարծեմով որ
ասոր պատճառը Միւսթէֆէօօօն ձեռ-
ք բաւական հրահանգ չըլլայ է, հարկ
սեպել է իր կողմէն Արքայան ժողովին
անդամներէն քահանայ մը ընել: Բայց
ասոր ալ արգելադրեց ժողովը նոյնը
եղած է, այսինքն Քուռիոյ ժողովին
զիտաւորութիւնը Միւսթէֆէօօօն կող-
մէն չի հասկնալ: դիտաւորութիւն մը,
որ ինչպէս ըսի, ուրիշ բան չէ, այլ միայն
անկարգ վիճակի մէջ գտնուած հաստա-
տութիւն մը կարգի գնել և իրեն արգա-
տաւոր ապագայ մը պատրաստել է:

« Եւրոպայի կեդրոն մէջ Եւրոպայի
նորէն կը ներկայանայ Քուռիոյ ժո-
ղովը: Եւրոպայի մը դիտարկութիւններ
հարկ է ընել: Կրնայ իրարմէն սա է որ
անկարգ վիճակի մէջ գտնուող հաստա-
տութիւն մը կարգի յարմարութիւն ինչ
նին չի կրնար ընտրուիլ: այլ պէտք է որ այս
յարմարութիւնը ուրիշ մը միջնորդու-
թեամբ իրեն տրուի: ուստի ասի անդին
Միւսթէֆէօօօն համաձայն համար մին-
չև հիմա գործածուած միջոցները նորէն
բանեցնել ուրիշ չէ թէ միայն զուր փա-
տակ կրնայ համարուիլ, այլ նաեւ ազգիս
համար չար հետեւանքներու դուռ բանալ
ըսել է: և քանի որ արգելադրութեան մը
նայ, բարեաց չեմ կրնար տեսնել: Կարե-
լի է որ չարք ալ պատահին, քեթ եկող
զացող ուխտաւորներուն և մասնաւոր
բայց Եւրոպայի ինքնադրութեան Տէր Յո-
հանէս քահանային ըսածին նայելով: Ու-
րեմն ժամանակը հասած է խնդիրը որ և
է կերպիւ լուծուի, միշտ ազգին շահը
և հաստատութեան ապագան չիմոռնալով:

ինքիւր այսօր նոյնն է՝ ինչպէս առջի օրը մինակ Րնգհանուր ժողովին այս խնդրոյս համար ըրած առջի նիստէն մինչև հիմա սա տարբերութիւնը ստացած է, որ այն ժամանակ Րնգհանուր ժողովին ուղածը նախ Միջանութիւնը կարգադրել և ետքը պատրիարքին ընտրութեանը գալ էր. այսօր մեր փնտռելը պիտի ըլլայ նախ Պատրիարքը ընտրել և անոր ձեռքը Միաբանութիւնը կարգի դնելու պարտաւիճ. Միաբանութեան ճշգրտութիւնը և խնդրոյս տարբերութեանը ժողովը պիտի գտնէ:

«Ժողովը սասնի որոշում մը թէ որ ընէ, իսկոյն ուրիշ խնդիրը երևան կելլայ, այն է գիտնալ թէ ո՞վ պիտի ըլլայ Պատրիարք. Ժողովը աղէկ կը հասկընայ որ իրեն հաստատած Վանոնապիլը չգործադրելու սկզբանէ ծագած քուէարկութիւն մը Վանոնապիլն տրամադրութիւն ներք չարհող քուէարկութիւն մը Ժողովին համար և հետևաբար աղբիս համար անկարելի է որ ետեւի ունեցած սեպուի. Երբեք թէ որ Միաբանութիւնը Վանոնապիլը չէ ընտրուած, ինչպէս որ իր գործողութիւններէն կը տեսնուի, հետևաբար ըստ իրաւունք չունի Վանոնապիլն իրեն տուած արտօնութեանը, այսինքն Պատրիարքութեանը ցուցակը չմտնելու. ուրեմն Միաբանութեան քուէարկութիւնը չիկայ. Օրինաւորութեան մասին ուրիշ կերպ դատել անկարելի է. և եթէ այդպէս է, ինչ քան պիտի առաջնորդէ Ժողովոյս իշխանութեանը Պատրիարքի ընտրութիւնը ընելու. Ժողովը իրեն հաստատած Վանոնապիլը այսօր չկարենալով գործադրել, անիկայ կը պահէ՝ ուրիշ ժամանակի, և գործադրութեանը ձեռնամուխ պիտի ըլլայ այն վարկեանէն որ Պատրիարքի ընտրութեան գործողութիւնը կատարուի. թէ որ Միաբանութիւնը Վանոնապիլը չի ձանչէր, Ժողովը իր Մասնաճիւղութիւնը կը ձանչէ և պիտի ձանչէ. Ժողովը իրաւունք չունի Միաբանութեան արտօնութեանը ընտրելու տեսնելով ինքն ալ ապօրինաւոր ընտրելու մը բռնելու. ուրեմն պէտք է որ իր գործողութեանը մէջ Մասնաճիւղութիւնը իրեն առաջնորդ բռնէ, և իշխանութեան Պատրիարքի ընտրութեան համար գործածէ բոլոր այն կետերը որ պիտի գործադրէ Պատրիարքի ընտրութեան համար. (այսինքն ինչ կըսէ այս մասին Մասնաճիւղութիւնը):»

Ետեւապիլ եֆէնոսի բացաւ Մասնաճիւղութիւնը և նախ 12-րորդ յօդուածին ներքոյ պարբերութիւնը կարգաց որ կըսէ. «Րնգհանուր ժողով կը գումարուի իշխանութեանը և Պոլսի Պատրիարքի ընտրութեանը համար. Եւ 116-րորդ յօդուածը որ կըսէ. «Արօնայան ու Քաղաքական ժողովները խառն ժողով կազմելով ընտրելու թեան պայմաններն ունեցող եպիսկոպոսայ և վարդապետաց արժանիքը կը քննեն» թէ՛ կրօնական և թէ՛ քաղաքական մասին, և կորոշեն երեք ընտրելի, որոց անունները Րնգհանուր ժողովին կը ներկայացընեն. Րնգհանուր ժողովին մէջ այն երեք ընտրելի անձանց վրայ գաղտնի քուէարկութիւն ըլլալով, ով որ մեծագոյն մասին հաւանութիւնը ստանայ, անի կըլլայ օրինաւոր Պատրիարք Եղբին»:

«Ուրեմն, ըստ Ետեւապիլ եֆէնոսի, մեր պաշտօնը պիտի ըլլայ նախ իշխանութեան Պատրիարքին անօրինակ ընտրութեան տարբերութեանը որոշել. երկրորդ՝ ասոր համար Մասնաճիւղութեան ցուցակը ընտրելու ընտրելու երրորդ՝ գաղտնի քուէարկութեանը ընտրութիւնը ընել:

«Ես որոշումները քուէի չըրած ժողովոյ մանրամասն տեղեկութիւն տալու համար խօսք կուտամ. Քաղաքական ժողովը դիւանին և Հիւնքեարքայէնու ետն Տէր Յոհաննէս քահանային»:

Քաղաքական ժողովը ատենապետ մեծարդոյ Ստեփան պէյը իշխանութեանը վրայ վարչութեան ըրած անօրինութիւններուն մանրամասն տեղեկագիրը և Միաբանութեան հետ եղած բոլոր թղթակցութիւնները կարգաւ և հետեւեալ տէ կարգաւ. Ետեւ Ետեւապիլ եֆէնոսի պէյընտեան Տ. Յոհաննէս քահանային խօսելով՝ ազգային վարչութեան իր ձեռքը խրատ հրահանգներուն անգործադրելի մնալուն պատճառներն ու պարտաւիճները պատմեց:

Րնգհանուր ժողովն այս ամէն տեղեկութիւնները լսելով համոզուեցաւ որ ազգային վարչութիւնն իր պարտքը խղճի մտօք կատարելու և արժանի է ընդհանուրին վստահութեանը, ուստի չնորհալուելով թեան քուէ տուաւ ազգային Արօնայան և Քաղաքական ժողովներուն, և վճռեց որ Միաբանութիւնը Վանոնապիլն ընտրուած չըլլալուն համար՝ անոր չնորհին ստացած արտօնութիւնները կորուսած է:

Վարչութիւնը դիտողութիւն ըրաւ որ Միաբանութեան մէջ պատրիարքութեան փափուկ պաշտօնին արժանաւոր մարդ չըլլալէն զատ, անոնցմէ մէկն ալ ընտրուելու ըլլային՝ վարդապետ ըլլալուն պատճառաւ մինչև եպիսկոպոս ըլլալին սպասել հարկ պիտի ըլլայ, և այս ալ հիմնական պարագայից մէջ մեծամեծ փնտռուց առիթ կրնայ ըլլալ:

Ես դիտողութիւններուն վրայ Րնգհանուր ժողովը Մասնաճիւղութիւնն իրեն առաջնորդ բռնելով խառն ժողովին յանձնեց անօրինակ երեք պատրիարքացու որոշել և իրեն ներկայացընել:

Խառն ժողովը Արապան Պատրիարք հօր նախագահութեամբ և երկու Եղբ. պիսկոպոսաց ներկայութեամբ 31 անդամով ատենան կազմեց, և իրեն յանձնուած պաշտօնը ըստ Մասնաճիւղութեան կատարելով՝ 3 պատրիարքացուներու ընտրութեան համար ըրած գաղտնի քուէարկութեան արդիւնքը ժողովին ներկայացուց որ էր:

Գեորգ արքեպիսկոպոս նախկին Պատրիարք. քուէ 19

Պողոս արքեպիսկոպոս « 19

Օմիւռնոյ. « 19

Երիտասակէս արքեպիսկոպոս « 19

Խառն ժողովին այս որոշումը Րնգհանուր ժողովին մէջ կարգացուելուն, քանի որ երեւոյթականները ընտրելու անհրաժեշտ էր, նոյնի պէս Րնգհանուր ժողովն իր անհրաժեշտութեանը համար իրեն ներկայացընելու որ քուէ համարի գործողութիւնը ուրեքայնաւոր ֆիւյս և ինքնակայութեան Րնգհանուր ժողովին կատարուի. Իրեն անհրաժեշտութեանը ընտրելու համար Րնգհանուր ժողովին մէջ անօրինակ անկարգ ընդդիմախօսութիւններ ընելով, ատենական կարգաց և կանոնաց խանգարում պատճառելով, պառակտուի, գոչելով, և այլն. ուստի այն մէկ քանի անձանց առնել քաղաքական ժողովին անհրաժեշտ էր. անոնք արժանի չեղաւ. բայց ցաւալին այն էր որ քանի մը բարեպաշտ և ազգասէր անձինք ալ անոնց օրինակին հետեւելով՝ դուրս ելան գաղտնի անոնց հետ:

Ես ձգող գացող անձանց մէկ քանի արդէն նշանաւոր եղած են Մասնաճիւղութեան հաստատութեան ի վեր եղած գրեթէ ամէն Րնգհանուր ժողովներուն մէջ անօրինակ անկարգ ընդդիմախօսութիւններ ընելով, ատենական կարգաց և կանոնաց խանգարում պատճառելով, պառակտուի, գոչելով, և այլն. ուստի այն մէկ քանի անձանց առնել քաղաքական ժողովին անհրաժեշտ էր. անոնք արժանի չեղաւ. բայց ցաւալին այն էր որ քանի մը բարեպաշտ և ազգասէր անձինք ալ անոնց օրինակին հետեւելով՝ դուրս ելան գաղտնի անոնց հետ:

Ես առնել քաղաքական ուրիշ նշանաւորութիւն չունէր՝ եթէ ու իրենց կամքը Րնգհանուր ժողովին կամէին գերի վերջ դնել, և պահանջել որ ընդհանուր ազգը ներկայացընող ժողով մը անպատճառ իրենց կամքին խնայրի:

Ետեւ քահանայ մը և հետևաբար

Ժողովին առնել քաղաքական ուրիշ նշանաւորութիւն էր, այլ և պատշաճից ամենապարզ կանոններուն հակառակ էր. վերջապէս ներուի մեզ ըսելու, ազգային երեւոյթականութեան և նոյն իսկ Մասնաճիւղութեան թշնամանք մըն էր:

Ես ցաւալի դէպքէն ետեւ, Ետեւապիլ եֆէնոսին ինքիւր պարզելու համար Արօնայան ժողովին հարցուց թէ իրօք նոյնի մը կա՞յ թէ ինչ նոյնի էր. Եւ ինքեցականներէն ոմանք պնդեցին թէ իրօք նոյնի մը կաւ. ոմանք ալ պնդեցին թէ չի կար և անվաւեր էր. Վերջապէս Ս. Պատրիարքը յայտարարութիւն ըրաւ թէ այդ խնդիրը Արօնայան ժողովն յատուկ քուէարկութեամբ լուծած ու որոշած է:

Ետեւ վրայ Ետեւապիլ եֆէնոսին առաջարկեց թէ ըստ որում Արօնայան ժողովին կարծիքն ու որոշումը տուած է այս խնդրին վրայ, ուրեմն աշխարհական խօսելիք չմնար. Բայց որովհետեւ Մասնաճիւղութեան պահանջած երեւոյթական օրինաւոր մեծագոյն թիւը չկար, և խառն ժողովը որոշման դէմ բողոքը ընդհանրեց, հարկ կըլլար Րնգհանուր ժողովը բոլոր անդամաց կարծիքը խնդրել. Ուստի որոշուեցաւ շրջաբերական նամակ մը դրել Րնգհանուր ժողովը բոլոր անդամաց, և խնդրել որ խառն ժողովին որոշումը ընդունեն ինքն ինքն ընդունելին, և եթէ կրնան ինքն անոր առաջարկած երեք անուններէն մէկուն համար քուէ նին գրով Պատրիարքարան դրել հետեւեալ երեքը թիւ օրը (յուլիս 18) մինչև ժամ 4:

Ես քուէարկութեան և քուէ համարի գործողութիւններուն համար ալ 12 անձինք քննել որոշուեցան, վեց եկեղեցական և վեց աշխարհական, որոնք երեք շաբթի օրը Պատրիարքարան երթալով դիւանին գործողութեանը պիտի հրահանէին:

Ետեւ վերջապէս Ժողովին գործը և հետևաբար ատենան վերցաւ ժամը 10ին:

Երեկ երեքշաբթի Րնգհանուր ժողովը դիւանն ու քննիչները քուէ համարի գործողութիւնը կատարելու համար Պատրիարքարան երթալով, ամենապատիւ Արապան Պատրիարքը խնայեց իրենց, որ քանի մը կարեւոր դիտողութիւններ ունենալով Րնգհանուր ժողովին ներկայացընելու, յատկապէս ուրախ էր ինքն ինքն իր անհրաժեշտութեանը համար իրեն ներկայութեան Րնգհանուր ժողովին կատարուի. Իրեն անհրաժեշտութեանը ընտրելու համար Րնգհանուր ժողովին մէջ անօրինակ անկարգ ընդդիմախօսութիւններ ընելով, ատենական կարգաց և կանոնաց խանգարում պատճառելով, պառակտուի, գոչելով, և այլն. ուստի այն մէկ քանի անձանց առնել քաղաքական ժողովին անհրաժեշտ էր. անոնք արժանի չեղաւ. բայց ցաւալին այն էր որ քանի մը բարեպաշտ և ազգասէր անձինք ալ անոնց օրինակին հետեւելով՝ դուրս ելան գաղտնի անոնց հետ:

Ետեւ վրայ Ետեւապիլ եֆէնոսին առաջարկեց թէ ըստ որում Արօնայան ժողովին կարծիքն ու որոշումը տուած է այս խնդրին վրայ, ուրեմն աշխարհական խօսելիք չմնար. Բայց որովհետեւ Մասնաճիւղութեան պահանջած երեւոյթական օրինաւոր մեծագոյն թիւը չկար, և խառն ժողովը որոշման դէմ բողոքը ընդհանրեց, հարկ կըլլար Րնգհանուր ժողովը բոլոր անդամաց կարծիքը խնդրել. Ուստի որոշուեցաւ շրջաբերական նամակ մը դրել Րնգհանուր ժողովը բոլոր անդամաց, և խնդրել որ խառն ժողովին որոշումը ընդունեն ինքն ինքն ընդունելին, և եթէ կրնան ինքն անոր առաջարկած երեք անուններէն մէկուն համար քուէ նին գրով Պատրիարքարան դրել հետեւեալ երեքը թիւ օրը (յուլիս 18) մինչև ժամ 4:

ՅԱՅ ՏԵՐԵՐ ՈՒ ԹԻՒՆ

ԱՌԼՈՒՍԱՌԴԵՐԱՄ ՕՐՀԵՆԱԼ ԼՐՈՒԹԻՒՆ ԱՋԴԻՍ ՆԱՅՈՑ

Այս միջոցին Ս. Երուսաղէմի արքայան Պատրիարքի վախճանին ի վեր անոր յաջորդ մը ընտրելու գործողութեանը մէջ ցաւաւոր պիտի կը տեսնուի թէ ոմանք բարեպաշտ և խղճահար անձինք միամտութեան հրահանգը զգուշաւ գործողութիւններ կը հանեն Արքային վարչութեան, ընդհանուր երեւոյթականութեան և մանաւանդ Ազգային կրօնական ժողովին բարի անօրինութեանց և քաղաքագէտ ու ազգագէտ որոշմանց դէմ:

Մենք չենք մեղադրել այդ բարեպաշտ և ազգասէր անձինքը, որոնք սուտ եւ անհիմն խօսքերու հաւատարմով, Ազգային վարչութեան բարի որոշմանց վրայ անխտանալութիւն կը ցուցնեն. եւ մանաւանդ այս օրը:

Երես Ս. Երուսաղէմի Պատրիարքութեան համար Ազգիս պատուաւոր Արքեպիսկոպոսներէն մէկը ընտրելու առաջարկութեան տհաճութիւն կը ցուցնեն, կարծելով թէ՛ այն առաջարկութեան դէմ հաստատաւոր նշով մը կայ:

Մենք մեր խիղճով և բոլոր միաբանութեան խիղճով կը հրատարակենք եւ կը վկայենք, նոյն ամիսոյն մէջ երեսուն տարի չափ ծառայելով բաւական տեղեկութիւն ունենալովին, որ այդպիսի նշով մը չկայ ամենեւին:

Յովհաննէս Կոլոտ Կ. Պոլսոյ Պատրիարք եւ Գրիգոր Շղթայակիր Ս. Երուսաղէմի Պատրիարքը Երուսաղէմի Հայոցս վանքերուն մեծագոյն պարտքը Պոլսոյ մէջ ըստական հաւաքելով վճարելն ետեւ, երբ կարապետ եպիսկոպոս ալ Նշմիածնայ կաթողիկոս ձեռնադրուելով, երեք մեծամեծ եւ ազգասէր եկեղեցականներ Պոլսոյ մէջ ի միասին գտնուեցան, Պոլսոյ մեծամեծ աշխարհականներուն հետ խորհուրդ ընելով որոշեցին, որ այնուհետեւ Պոլսոյ Պատրիարքները Ս. Երուսաղէմի ալ Պատրիարքութիւնը մէկ տեղ չըլլարին. եւ քանի որ Ս. Երուսաղէմի միաբանութեան մէջ արժանաւոր եպիսկոպոսներ գտնուին, ուրիշ մարդ Պատրիարք չընտրեն:

Այս որոշումը մեզի կը պատմէ շանս վարդապետ ժամանակակից պատմագիրը, որ նոյն իսկ չղթայակիր Պատրիարքին փոխանորդն էր Ս. Երուսաղէմի մէջ, Բայց այդ երանելի անձը ամենեւին նոյնի խօսք չընէր, Ուստի այդ նշով մը չընտրէ:

Իրաւ է որ շանս վարդապետին տպագրեալ պատմութեանը մէջ նոյնի մը խօսք կայ. բայց այդ նշով մը ետեւեւ մտած է անոր գրեթէ մէջ, ինչպէս որ տեսնուած է ետեւեւ կտորներ աւելցնել ուրիշ ձեռագիրներու տպագրութեանց մէջ ալ:

Շանս վարդապետին գրեթէ տպագրութեան մէջ ալ այսպէս ետեւեւ սպրդած է այդ նշով մը. վասն զի նախ շանս վարդապետին բուն իր ձեռագիր մատենայ կայ Երուսաղէմի վանքին մէջ. եւ անոր վերջեւոր գրած է ինքը այս պատմութիւնը. նոյն իր ձեռագրին մէջ նոյնի խօսք ամենեւին չըլլայ:

Բ. Ինչպէս կրնար նոյնի դնելու հանդի Գրիգոր չղթայակիր Երուսաղէմի Պատրիարքը, երբ որ ինքն ալ սրբոց Յակոբեանց միաբանութեանէն էր, եւ այն տեղեւոյն պատրիարք եղած էր. արդեւ չէր մըտած թէ ինչ առաջ նոյն նշով մը ինք իր վրայ պիտի բերէր:

Գ. Յակոբ Նալեան վարդապետը՝ որ Յովհաննէս Կոլոտ Պատրիարքին փոքրաւորն ու աշակերտն էր եւ ժամանակակից վերջինիս որոշմանց, այս որոշումին տասն եւ չորս տարի յետոյ Գրիգոր չղթայակիր Պատրիարքը վախճանելով, եւ իրեն յաջորդ հետը բերած իր աշակերտ Թեոդորոս վարդապետը ցուցնելն ու բոլոր միաբանութիւնն ալ նոյն խնդրին հետքն ալ, Պոլսոյ Պատրիարքն ու մեծամեծները Նալեան Յակոբ վարդապետը կ'ընտրեն Ս. Երուսաղէմի Պատրիարք. Եթէ Պոլսոյ մեծամեծները նշով մը չիղեցին եւ կամ խիղճ չըլլին, արդեւ Նալեան Յակոբ վարդապետն ալ խիղճ չըլլաւ. թէ որ ատեն նոյնի մը կար, եւ չիղեցող զինքը ընտրող մեծամեծներուն թէ ինքն ալ եւ զինքը ընտրողներն ալ այդ նշով մը քաղաք կը մտնէ:

Դ. Շանս վարդապետին տպագրեալ գիրքը ով որ ուշի ուշով կարդայ՝ եւ քիչ շատ տեղեկութեան ունենայ ճշգրտաբանութեան, պիտի տեսնէ թէ այդ նշով մը պարունակող գրութիւն շարադրութեան ոճին եւ միւս գրականութեան պատմութեան շարադրութեան ոճին մէջ կարի մեծ տարբերութիւն կայ, եւ կը հակոցուի թէ ետեւեւ մտած է այդ աղաւաղ գրութիւնը:

Այդ նշով մը խնդիր և իրաւունքի դէմ ալ է վասն զի ինչպէս կրնայ ըլլալ, որ մի եւ նոյն եկեղեցւոյ պաշտօնէից մէջ խնայութիւն ըլլայ: Մէկ տեղին միաբանը ուրիշ տեղի մը առաջնորդ ըլլալու կարող չըլլայ. եւ ուրիշ տեղի մը միաբաններուն արտօնութիւնն արտօնած ըլլայ: Ս. Երուսաղէմի միաբան մը Պոլսոյ Պատրիարք կրնայ ըլլալ. Ս. Եղմիածնայ կաթողիկոս կրնայ ըլլալ. իսկ Ս. Եղմիածնայ եպիսկոպոս մը կարող չըլլայ Երուսաղէմի Պատրիարք ըլլալու: Այսպիսի խտրութիւն մը վերոյիշեալ բարձրաստիճան եւ խոշմագորդ եկեղեցականները ընտել չեն:

Մեր առաջնորդ էր, Ս. Կարապետի վախճան միաբան:

ին կրնար դնել մի և նոյն եկեղեցւոյ պահ-
տօնէից մէջ. եւ բուն իսկ ընտրութեան
գործը՝ Ազգին օգուտը մտաբերելով՝ անա-
շտապէս եւ անկողմնասէր ոգով արժա-
նաւոր մը դնելու ու որոշելու վրայ չէ՞ մի-
շտ զերջապէս այս անուանալի ապագայը-
նեք մեզի կը սուգընեն թէ նոյով չը կայ-
եւ թէ առանց խղճի զայլելու Ազգը արժան
դատէ նէ, իր ազատ իրաւամբը կրնայ Ս.
Եկեղեցւոյ եպիսկոպոսներէն արժանաւոր,
քաղաքագէտ, գործունեայ եւ ազգասէր
եպիսկոպոս մը Ս. Երուսաղէմայ աթոռին
Պատրիարք դնել. ծանաւանդ որ իր իրա-
ւունքն է՝ այս գործոյն հոգածել նաեւ աղ-
գային Սահմանադրութեան համեմատ յո-
գուտ Ազգին եւ ի պայծառութիւն Ս. Աթո-
ռոյն եւ սրբազան վարդապետ, որ միակ պար-
ծանքն է այսօր օրհնելու ազգին Հայոց:

Թող չըկտակածին նաեւ ոմանք բարե-
սէր անձինք թէ Ազգն արժանաւոր արքե-
պիսկոպոս մը Պատրիարք ընտրէ նէ, միա-
բանութիւնը կը վերադառնա ազգին կա-
մայն հակառակ կը դառնայ. այդպէս բան
մը մտքէ անդամ անցնելը մեր միաբանու-
թեանը պատուոյն եւ բարի նախանձաւորու-
թեանը ալիւտ քննել է. ուստի մեր միաբանու-
թիւնը այս ուղիով ազգը չընդունիր. վա-
սէն զի լաւ համոզված է թէ ինքը պար-
տական է Ազգին բարի անօրէնութեանց հը-
նազանդել. եւ անոր որոշումներն իր ալ
որոշումներն են՝ ինքը վստահութիւն ունի
թէ Ազգային վարչութիւնը՝ Ազգին եւ անոր
ժառանգութիւնը եղող Ս. վարդապետն
սուրբ ծառայութեանն ու միաբանութեանն յառա-
ջագիտութեանը, եւ բարեկամութեանը կա-
խատի միշտ ուստի Ազգին կ'սպասէ միշտ
իր պաշտպանութեանը իւր յառաջագիտութիւն-
նը յօգուտն ազգին ասոր համար ահա ամեն
ատեն անոր զինքն է. եւ իր ամեն պիտոյք-
ները անկէ խնդրած է. անկէ աստե՛ն Ս. Ա-
թոռին Պատրիարքը՝ Պոլսոյ Ազգային վար-
չութեանն անգամ, եւ թէ պէտք երբեքն ալ
քըն ալ ինքն ինքն պատրիարքութեան ար-
ժանաւորութիւնը կ'սպասէ իր յառաջագիտութեան
թափանցիկութեանը ցուցնած է. բայց
միշտ ընտրութիւնը Ազգին կամայք յանձնած
է, որ անվստահի ճշմարտութիւն է՝ եւ չենք
կարելի երբեք յուրաքանչեւ զայլ:

Ահա նոյնպէս այսօր ալ նոյն իսկ մեր
միաբանութիւնը (որուն) ամբողջութիւնը
գործադրաբար պիտի ալ, եպիսկոպոս ու ծե-
րակոյտ խորհրդական, գլխաւոր անդամներ
չունենալով, ճշմարտապէս եւ ցուօք սրը-
տի կը խոստովանի թէ իր մէջ չունի այն
պիտի պատիւանելի քաղաքագէտ եւ ուսում-
նական արժանաւոր մը՝ որ կարող ըլլայ ըստ
արժանոյն կ'առաջարկէ Աթոռը ազգագոյն
պտուղներ ընծայելով Ազգին. եւ պատուա-
ւոր յարաբերութիւն հաստատել Երուսաղէ-
մի մէջ եւ ի չըջնալոյս դասուող ուրիշ քը-
րիտոնեայ ազգաց հետ. եւ իր քաղաքա-
գիտութեանն ու գործունէութեանը յարգ
եւ համարում ունենալ թէ՛ տեղւոյն բարձ-
րագոյն իշխանի եւ թէ մեծամեծաց առ-
ջեւ. ուստի Ազգին բարեւեղ կամայք կը
յանձնէ Ազգին մէջ գտնուած պատկառելի
եւ ազգասէր եպիսկոպոսներէն արժանաւոր
Պատրիարք մը ընտրելու հողը:

Իրաւ է որ միաբանութեան մէջ ալ ար-
ժանաւոր անձ մը գտնուած ատեն, այն ան-
ձը թողով ուրիշ անձ մը չը ընտրուի Ազգը
եւ հետեւեալ քաղաքագիտութեան մը ըրած չը-
լար. բայց քանի որ միաբանութեան մա-
քուր խղճմանքով կը խոստովանի եւ վա-
նուց ամայութիւնն ալ ինքզինք ցոյց կու-
տայ՝ թէ իր մէջ արժանաւոր անձ մը չու-
նի. եւ քանի որ կ'ըզայ թէ Ս. Երուսաղէ-
մի Պատրիարքութիւնն ալ ծանր եւ փափուկ
պաշտօն մըն է, եւ կարօտութիւն ունի մեծ
անհոյսդի եւ գործունէութեան, կը փափաքի
բոլոր սրտով որ Ազգը արժանաւոր անձ մը
ընտրէ. եւ միաբանութեան ալ պատրաստ
է ամենայն սիրով եւ երաստագէտ հնազան-
դութեամբ ընդունելի այն անձը իբրեւ հայր
եւ խնամակալ պատուան:

Չը կարծիք բարեկամ հասարակութիւնը
թէ մեր միաբանութիւնը իր պարսպը չը
ձանհար, մինչեւ այսօր միաբանութեան
Ազգին հնազանդ գտնուած է իր համարու-
մը եւ պատիւը աւելցնելով. եւ այսուհե-
տեւ ալ հնազանդ պիտի մնայ անոր միշտ:
Թէպէտ եւ մեր մէջ մեկ քանի ան-
փորձ երիտասարդներ այս օրերս ոմանք խը-
ռովաւոր անձանց խօսքին խաբուելով հա-
մարձակեցան, կամ լաւ եւս է ըսել յանդգ-
նեցան Ազգային վարչութեան բարի անօրէ-
նութեանց դէմ անխղճիկ բողոքներ քառ-
նալու:

Նախ եւ մինչեւ անգամ միաբանութեան բա-
րի խորատուց դէմ զինուոր կարծաւորաբար
... բայց դիմաւորէ բարեկամ հասարա-
կութիւնը՝ թէ այդ երիտասարդներուն ըրա-
ծը բոլոր միաբանութեան համաձայնութեան
ընդէ. եւ անկարելի բան է որ ըլլայ՝ եւ
այն բողոքները բոլոր միաբաններուն հա-
ձութեամբը տպուած չըլլային դատ, շատերը
մամուլէն կ'ըլլէին ետքը տեսած են զանոնք. ո-
րոնք անխոհեմաբար խնդիրներ եւ չփոթու-
թիւններ յուզելու, եւ Ազգին ապրողամիտ-
ներէն միաժողով կուտակելով յա-
րուցանելու, նաեւ իրենց անյարմար եւ ան-
վայել վարմունքներով հասարակութիւնը
գայթակղեցնելու եւ միաբանութեան հա-
մարումը եւ պատիւը վտանգի մէջ ձգելու. եւ
լրացրաց միջոցաւ բոլոր աշխարհի առջեւ
բամբասանաց առիթներ ըլլալու պատճառ
տուին. որ մեզի բնաւ պատել մը չըբերեր
եւ Աթոռին երբեք այս խղճալի կէտը հաս-
նիլը տեսած չէինք. բայց օրհնել է Աստ-
ուած որ լուսաւորեալ է դարս. . . . եւ կը
յուսամք թէ հասարակութիւնը չի մեղադ-
րեր. քանզի անխոստաբար այս աստիճան հա-
սաւ բանը:

Այդ երիտասարդ վարդապետները տա-
կաւին չեն գիտեր թէ Ազգն ինչ է, եւ իրենք
ինչ են, եւ թէ ինչ պարտք ունին առ Ազգն.
չեն գիտեր տակաւին թէ այսօր Աթոռին գը-
րելը նեղութիւն մը դնէ նէ՝ որո՞ւ պիտի դի-
մենք. եւ ո՞վ պիտի պաշտպանէ մեզի:

Մեր միաբանութիւնը կը խոստովանի
կամ լաւ եւս է ըսել, մեր միաբանութեան
ողջամիտ եւ խոհեմ ու փորձառու մարդ կը
խոստովանի թէ իր Տէրը Ազգն է, եւ ազգն ի-
րեն բարեկամութեանը ու ազգագոյն յառա-
ջագիտութեանը հող կը տանի միշտ:

Այդ երիտասարդները դեռ այսօրուան եւ
երեկեան միաբաններ ըլլալով դեռ լաւ չեն
գիտեր թէ Ազգն ինչ նեղութիւններէ անդ-
տած է թէ՛ Աթոռը եւ թէ՛ անոր վայելքը եւ
դաս, ազգային ժողովրդութիւնները. ինչ վը-
տանդներու մէջ. ձեռք կ'ազդեալած է մեզի.
Նա ծանաւանդ մօտ ժամանակներս Ազգը չէ՞
մի հանդուցեալ Պօղոս Սրբազանը Աթոռին
այցելութեան համար մուրափսյալ եւ հոգա-
բարձու ուղարկողը, որ չտրուի եւ միջո-
ցաւ Ազգին ո՛րչափ բարեւ գործեց. մի թէ
մենք չէինք քանի տարի ի վեր անդա-
դար ուղարկի եւ անուղարկի Ազգին դիմ-
ող եւ թախանձողները ապագայ վտանգ-
ները նկատելով. . . . որ Աթոռին վիճակը բա-
րեկարգութեանն ու պայծառութեան պէտք
եղած միջոցները անօրինէ, որպէս զի միա-
բանութիւնը եւ Աթոռը Ազգին պարծանք
եւ օգտակար ըլլալու վիճակին մէջ մտնեն,
եւ հիմայ որ Ազգը մեր այն աղերասնաց հա-
մեմատ բարեխորհուրդ ոգով ձեռք կը զար-
նէ մեր բաղձնացած բարեկարգութիւնը հա-
տատելու, ո՛րչափ մեծ եւ աններելի պա-
կասութիւն եւ նախատիք մը կ'ըլլայ միա-
բանութեանս՝ Ազգին բարի անօրէնութեան
ցը դէմ արգելքներ ու դժուարութիւններ
յարուցանել, Ազգին միաժողովները գայթակ-
ղեցուցանելու միջոցներ գործածելով, եւ ան-
կարելիութեան թէկն ածելով. այսպիսի եպե-
րելի վարմունք մը միաբանութեանն ողջա-
միտ եւ խոհեմ մարդ չընդունիր երբեք
եւ ատեն մասնակցութիւն չունենալը կը
յայտնէ:

Մենք գիտենք Ազգին բարեկարգութիւն-
ները եւ լաւ կը ձանաչենք. ուստի ամե-
նեւ ինչ գնահատ մը չունինք Ազգին դէմ, եւ
եթէ Ազգը իր բարի անօրէնութեամբ ար-
ժանաւոր Պատրիարք մը ընտրելով Ս. Երու-
սաղէմ զրկէ, այն ատեն այդ պարզամիտ
երիտասարդ նորակ եղբայրներն ալ պիտի
համոզուին թէ Ազգին որոշումն ու ընտրու-
թիւնը բարի եւ ազգօգուտ է եւ միաբանու-
թեանն ալ յոյժ օգտակար:

Այն ատեն այդ երիտասարդներն ալ պի-
տի հասկնան թէ խաբուած են իրենք ազ-
գաննդ գրովիները, եւ պիտի միանան ող-
ջամիտ մասին հետ օրհնելու մեր սիրելի Ազ-
գը եւ Ազգային բարեկարգ վարչութիւնը,
որ ամեն սրտին թէ Ազգին բարօրութեանն
ու յառաջագիտութեանը անխոհեմ կ'ախա-
տին, որոնց համար սուրբ սիրով բարօրու-
թիւն եւ երջանկութիւն աւուրց մաղթելով:

Մնա՛մ միշտ արթնարար ի գլմայ միա-
բանութեանն ողջամիտ մասին, եւ հաւա-
քով:

տարի՛մ անձնանուէր պաշտօնեայ Ազգիս մե-
րոյ:

Ն. ՅԱԿՈԲՈՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԶԻՆԵԿԻՆԻՍԵՆ
1864, յուլիս 15. Կէլեհեզէ, Զեյթն Սահ-
լի Ս. Պօղոս Թոգրի Ս. Աթոռի Երուսաղէմ:

Այն փոփոխութիւնը հետեւեալ յայտարա-
րութիւնը կ'ըստ:

ՄԱՍԻՍ ՈՐԻԹԻԹԻԻՆ
ԱՌ ՕՐԷՆԵԱՆ ԱԶԳ ՀԱՅՈՑ

Յօդով ինչ թուականաւ տարւոյս՝ Կէլե-
հեզից Զինկիթեան Յակոբոս վարդապետ
ստորագրութեամբ հրատարակուած յայտա-
րարութիւն մը կը շանայ պատիւ փաստե-
րով բարեկամ ժողովրդոց խղճը հան-
դարտեցնել. սեբբ Երուսաղէմի Պատրիար-
քի բնարութեան վրայօք, ըսելով թէ նը-
ղովթք կանոն դրուած չէ՝ որ նոյն պատ-
րիարքը միաբանութեան մէջ ընտրուի.
եւ թէ շանն վարդապետին Երուսաղէմի
պատմութեան գրքին մէջ այդ հատուածը
եղածն է մտած է. եւ ասկից անով կը հաս-
տատէ որ շանն վարդապետին գրքին ձե-
ռագիր օրինակը՝ որ սուրբ Երուսաղէմ կայ
եղեր, այդպէս բան մը չպարտւածիկ եղեր:

Բայց այդ նոյովքը միտակ շաննի պատ-
մութեան տպագրեալ օրինակին մէջ չէ, որ
տպուած է 1726 ին. ուրիշ տեղ ալ կայ
Այս կանոնը կէ նոյնքը դնող ժողովքին ներ-
կայ էին Ռեհելի Տ. Կարապետ Կաթողիկոսն
Ս. Ելմիածին Տ. Գրիգոր եպիսկոպոս չէթա-
յակի՝ Պատրիարք Ս. Երուսաղէմի. եւ Տ.
Թովմանէս եպիսկոպոս՝ Կորնտ մակնաւան-
եալ Պատրիարք Ս. Պօղոս. եւ ուրիշ բազմա-
թիւ եպիսկոպոսներ. վարդապետք. քահա-
նայք. եւ անխոհեմաբար կարգի երեւելի ան-
ձինք:

Այդ յիշեալ Յովնանիս Պատրիարք Ս.
Պօղոսի մէջ չարիք մը տպելու արդէն չա-
րիկին ձեռնարկել. եւ յուզումն քովը 1727 ին.
եւ նոյն յարիկին վերջը դրած յիշատակաբա-
նին մէջ համաձայնեալ պատմէ յիշեալ ժողով-
քը եւ նոյն նոյն ժողովքը համաձայնեալ կանոն-
քը. եւ յիշատակարանին վերջն ալ նոյն երա-
նակին իւր կնիքը դրած է. որպէս թէ մար-
գարեական յիշատակութեան թէ այն կա-
նոնին հարաբերութեանը վրայ երկայնու-
թիւն պիտի ծագի ետքի ժամանակները իրեն
պատկառելի վկայութիւնն ալ վրան անկցու-
ցեր է:

Այսպէս համաձայնեալ վկայութեան վրայ
հիմնուած կանոնի մը գոյութիւնը վերջին
փաստերով անդոյ չըլլար. եւ այս փաստե-
րուն մէջն այն որ կըսէ յիշեալ յայտարա-
րութեան թէ՛ նոյն իսկ չլիմայակիր Գրիգոր
եպիսկոպոսը Երուսաղէմի պատրիարք չե-
ղած այն սուրբ Աթոռոյ միաբան չըլլալով
այդ նոյնքը անոր ալ կը դպչի, ծիծաղական
է, վասն զի այս կանոնը գրուելէն առաջ ոչ
կանոն կար եւ ոչ նոյնքը, որուն դէմ մեզան-
չա՛մ ըլլայ. կանոնը գրուելէն ետքը պատրի-
արք չեղաւ որ կանոնը աւրուած ըլլալով
նոյնքի երեւակայ ըլլայ. այլ այն ժամանակը
ինքն էր պատրիարքը, եւ կանոնը իրմէ ետ-
քը ըլլալով նոյնքի վրայ էր:

Յակոբ Կաթողիկոս պատրիարքին ալ սուրբ
Աթոռոյ միաբան չըլլալով նոյն տեղին պատ-
րիարք ընտրուելը ժամանակը պատճառներ
ունէր մեզ անգիտելի. այսուամենայնիւ ե-
րեք տարի պատրիարքութիւն ընելէն ետքը
հրաժարելը կը ցուցնէ որ պատրիարք ընտ-
րուելուն պատճառ եղող պատրիարքին ան-
ցիւր են եւ անկէ ետքը նոյն պաշտօնին վրայ
մնալը անօրինաւոր է. ուստի սուրբ Աթո-
ռոյ միաբան թէ երբեք եպիսկոպոս Պատ-
րիարք չընելով ինքն հրաժարեցաւ:

Յայտարարութիւնը ստորագրող Յակո-
բոս վարդապետին գալով որ գրուածն մէջ
զինքը Ս. Երուսաղէմի միաբանութեան բերան
ցուցնել կուզէ. անկից արդէն վեց ամիս ա-
ռաջ սուրբ Աթոռն մերժուած է. եւ հիմայ
նոյն սուրբ Աթոռոյ միաբաններուն հետ յա-
րաբերութիւն մը չունի. մերժուած ըլլալուն
համար միաբանութեան գրած թուղթը ո-
րուն մէջ մերժուելուն պատճառներն ալ կը
գրենք զօրեւրելի:

Անկէց յայտնի է որ յիշեալ վարդապետը
միաբանութեան դէմ մէկ ասուելութեան կիրք
մը ունենալով անորը ամենքը մէկէն այս
պաշտօնին անյարմար ըլլալուն վկայութիւն
կուտայ, որպէս զի ասով կերպիւ իւրիշ ա-
նոնքն իր մերժուելուն վրէժն առնու. Բայց
մենք կը ծանուցանենք բարեկարգութեան
թեան ազգին որ միաբանութեան գուրս
մէջ Երուսաղէմի Պատրիարք ընտրելը նը-
ղովթք արգելուած է ճշմարտապէս. ինչ-
պէս որ ապացոյցը տուինք. եւ Միաբա-
նութեան մերժեալ եւ անոնց հետ բողոքողին
յարաբերութիւն չունեցող մէկ մը ինչպէս
է Յակոբոս վարդապետը, առանց հիման այդ
կանոնը եւ նոյնքը սուտ հանել շանայով
իրեն ժամանորը շանն մը անկալութիւն
ունեցած պիտի ըլլայ:

161 յուլիոյ 15. ՌԱՍԻՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ
Ս. Պօղոս Թոգրի Ս. Աթոռի Երուսաղէմ:

Այդ յիշեալ յայտարարութեան մէջ
քանի մը սխալներ ու սուտեր կան գրողը
գիտողութեան արժանի կը համարուի:

Ն. շաննի պատմութիւնը առաջին
անգամ 1727 ին տպուած է եւ ոչ 1726 ին:

Ն. Ռեհելի Կարապետ Կաթողիկոս
այն Կաթողիկոս եղած է Ս. Պօղոս գրու-
նուած ժամանակը. այսինքն հայոց 1175
թուականին, Գրիգոր Շղթայակիր
Պատրիարք Երուսաղէմ էր եւ ոչ
Ս. Պօղոս. եւ այն օրերը ժողով կամ
սինհոդոս եղած չունի. ուստի սուտ է
Գրիգոր Շղթայակիր Ս. Պօղոս գրու-
նուել եւ այսպիսի անգոյ ժողովի մը ներ-
կայ ըլլալը:

Երբեք երբեք միաբանութեան մը բայց
Հայոց 1166 թուականին, Նախաւածա-
տներ Կաթողիկոսին օրովը, երբեք պատ-
րիարքութեանն իրարմէ բաժնելու հա-
մար, եւ այն ժամանակը դեռ Գրիգոր
Շղթայակիր Երուսաղէմի Պատրիարք
էր եղած. Տես շանն պատմագիր եր.
141, 142, 156 եւ 157. տպագր. 1727 ին:

Ղ. շաննի պատմութեան առաջին
տպագրութիւնը Հայոց 1176 եւ Փրկի
1727 թուականին եղած է. Ռեհել է որ
շանն պատմագիրն իր պատմութիւնը
յիշեալ թուականին առաջ աւարտած է.
Բայց երբ տես որ մէջը 1177, 1178,
1179 եւ մինչեւ 1181 թուականներով ան-
քեր պատմուած են. տես եր. 167 եւ 168.
Նսիկա ըլլալը բան է. Գրիգոր մը որ
պատրիարքեան թուականին տարիներ
ետքը պատահած անցքեր կրնա՞ն գրու-
նուիլ նոյն տպագրեալ գրքին մէջ նոյն
հեղինակէն պատմուած. Ռեհել է որ գրու-
քին հեղինակը մարտի քաղաք էր որ ա.
պատրիարքութեան թուականին տարիներ
ետքը պատահած անցքեր կրնա՞ն գրու-
նուիլ նոյն տպագրեալ գրքին մէջ նոյն
հեղինակէն պատմուած. Ռեհել է որ գրու-
քին հեղինակը մարտի քաղաք էր որ ա.
պատրիարքութեան թուականին տարիներ
ետքը պատահած անցքեր կրնա՞ն գրու-
նուիլ նոյն տպագրեալ գրքին մէջ նոյն
հեղինակէն պատմուած. Ռեհել է որ գրու-
քին հեղինակը մարտի քաղաք էր որ ա.

Այս ուրեմն անանկ խորհուրդեալ. եւ
անվաւեր գրութիւններու փոխարք հա-
ւատք ընծայել տալ եւ անոնք իրենց մա-
սանց պէս բուն յաղով տալ ուրիշ ան-
խիղճ եւ գաղափարաւոր խաբարութեան
մը գտնուելու արդէն ինչպէս անհնար
է. ուստի ըսելու քան չէ եւ չկրնար ըլլալ:

Երբեք երբեք օրն ալ հետեւեալ յայ-
տարարութիւնը կ'ըստ:

ՅԱՅՏԱՐԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՌ ԼՈՒՍԱՌՈՐԶԵՐԱՍ ՕՐԷՆԵԱՆ
ԼՐՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳԻՍ ՀԱՅՈՑ

Ս. Երուսաղէմի պատրիարքական
ընտրութեան առթիւ մայրաքաղաքին մէջ
պարտած տարածայն գոյցներն ու սխալ
կարծիքները ի փառս ճշմարտութեան ըը-
րելու Ս. Երուսաղէմի անուանալի պաշտ-
պանութեան մարդ ի խոյ՛ն բուն պատեալ յու-
լիս 15 թուականաւ հրատարակած յայտա-
րարութեան դէմ մեր միաբանակից հո-
գեւոր եղբայր Ս. Աթոռի Պօղոս
փոխարքը արժանապատիւ Խաչակ վար-
դապետին ստորագրութեամբ հրատա-
րակեալ յայտարարութիւն մը ցուօք սրը-
տի կարգաւորեց:

Ս. արժանապատիւ եղբայր մեր
յառաջ բերած. անվստիք փաստերուն
համար դատիր են ըսեր է՝ առանց հաւ-
տատելու. շանն վարդապետին ձեռա-
գիր գրութեան մէջ նոյնքի խօսք չըլլա-
լը չէ կնիքը ուրեմն եւ քաղաք Ս. Պօղոս
Յովնանիս Պատրիարքին օրովը տպեալ
Կաթողիկոսի մը վերջը գրուած յիշատակա-
րանի մը մէջ փաստ գտնուելու է:

Երբ, պէտք է գիտնայ մեր արժանա-
պատիւ եղբայր թէ քանի որ այս անցքը
րուն ժամանակակից եւ հաւատարմ պատ-
միւ շանն վարդապետին ձեռագիր մատ-
կանը կը կենայ, անոր առջեւ ուրիշ բա-
լոր փաստաբանութիւններ իր չեն. վա-
սէն է եւ որ հեղինակին ձեռագրին մէջ
չկայ ու ետքէն անոր տպեալ օրինակն
ունեւ մէջ մտած է, հարկաւ չընծու եւ հե-
տեւաբար անվաւեր է. Նսիկայ անհնար
է ուրեմն:

Ս. երբ իր յիշած Կաթողիկոս վերջի յի-
շտապարանն ալ գիտենք. բայց անոր երկ-
րորդ տպագրութիւնն ալ տեսա՞մք է արդ-
եօք, որն որ Յակոբ Կաթողիկոս Պատրիար-
քին հրամանաւ տպուած է, եւ այդ յի-
շտապարանն ալ մէջէն գուրս ձգուած է
իբրեւ անվաւեր. Ս. արժանապատիւ
միաբանակից եղբայր կրնայ համարձակել
Կաթողիկոս Յակոբ Պատրիարքին պէս ալ
իւր պարծանք եղող երեւելի եկեղեցական
մը իբրեւ անհաւատարմ իբրեւ կանոնա-
գանց կասկածելի ցուցնելու:

Այնպէս ըսել թէ այսպիսի փաստերուն
եւ կանոնաւոր հայտարարութեան մը արդիւն-
քն է:

</

Հասարակական, և ընդհանրապես փաստական հանգիստ մը առերևույթ խնդիր էր ընդերքերը իւր յոգովը կար Ս. Երուսաղէմի մարաւոյթներէն դուրս մարդ Պատրիարք չըլլալը:

Չենք կարծեր որ մեր արժանապատիւ փղկային յանգիստի այս կերպ ծանր ամբաստանութեան մը ներքին ճգնաժամ չիշեալ մեծանուն և ազգասէր հայրապետ:

Բայց ենթադրելով վարկեան մը թէ Հաննա վարդապետի գրութեան տպագրութեան մէջ ապրիլեայ նոյնը ստորագրուած էր, որ խնդիր դէմ է, և Ս. Երուսաղէմի Պատրիարքն ալ դիտողական անհիմար ըլլալ, որ աւելի ևս խնդիր դէմ է, դարձեալ չը տեսնենք որ յիշեալ նոյնը միտքը չէ թէ դուրսէն խառնաւոր եպիսկոպոս մը Ս. Երուսաղէմի Պատրիարք ընտրելու արգելք ըլլալ է, այլ թէ՛ մեջէն և թէ՛ դուրսէն անարժան մարդոց պատրիարք կամ փոխանորդ ըլլալուն դէմ է:

Հաւանական չիշեալ նոյնը բուն խօսքերը:

« Եւ թէ որ մարդահաճութեան և անսխառութեան աղաքաւ, թէ՛ յարաւորութեան և կամ թէ՛ ինքնըզուստ յանդիմանալով ժպտիցի պատրիարք լինել « նորա և կամ վերջի, նոյնը եղիցի: »

Եւ խօսքերէն յայտնի կը տեսնուի որ նոյնը միաբանութենէն դուրս եպիսկոպոսաց Երուսաղէմի պատրիարք ընտրուելուն դէմ չէ, ինչպէս կողմէ հաւատարմի մեր արժանապատիւ եղբայրը, այլ անարժան մարդոց ընտրուելուն դէմ է: Հետեւեալ թէ որ նոյնը ստորագրաւ եղած ըլլայ, բնականաբար այն մարդոց վրայ կիցնայ որոնք թէ և միաբան ըլլալով, անարժանութեամբ Ս. Երուսաղէմի Պատրիարք կամ փոխանորդ ըլլալու կը ժպտահին:

Մեր արժանապատիւ եղբայրը կըսէ թէ « Յակոբ Նալեան Պատրիարքին ալ Ս. Երուսաղէմի միաբան չըլլալով նոյն տեղին Պատրիարք ընտրուելու անհիմար պատճառներ ունեն մեզ անգիտելի: » այսու ամենայնիւ երեք տարի պատրիարքութիւն ընելէն ետքը հրաժարելու կը ջղջղեն որ Պատրիարք ընտրուելուն պատճառ եղող պարագաները անց եր

« Եւ և սակեց ետքը նոյն պաշտօնին վըրայ մնալը սպորինաւոր է: »

Եւ խօսքերէն կրտսնութիւն որ ոչ միայն Յակոբ Նալեան Պատրիարքին Ս. Երուսաղէմի Պատրիարք ընտրուելուն մասնաւոր պատճառները իրեն անգիտելի են, և չենք գիտեր թէ ինչ մասնաւոր պատճառներ կան եղեր որ իրեն անգիտելի են, այլ և բուն իսկ գործը և պատճառութիւնն ալ իրեն անգիտելի է: Բան զի ժամանակակից պատմութիւնը կը վիճէ թէ Նալեան Յակոբ Սրբազանը երեք տարի Ս. Երուսաղէմի պատրիարքութիւն ընելէն ետեւ, այն ժամանակները ազգիկ առաջին երեւելի իշխան մեծանուն Երուսաղէմի Երուսաղէմ ուխտի երթալով, Նալեան Յակոբ Սրբազանին ի մաստնութեանը, գիտութեանը և ուրիշ նշանաւոր ձեռնարկներ հաւանք է, և Ս. Պաշտօն Պատրիարք ընելու փափաքելով, աղաչել յորդորել և վերջապէս համոզել է Ս. Պաշտօն պատրիարքութիւնը յանձն առնելու, և անոր տեղ թեոքորոս եւ պիսկոպոսը որոնք էր Պատրիարքութիւն Ս. Երուսաղէմի:

Մեր արժանապատիւ եղբայրը մեր հրատարակած անժխտելի ճշմարտութիւններուն ուժը կորսելու ուղեով ըսել է մեզի համար թէ անկէ վեց տարի առաջ Ս. Երուսաղէմի մերժուելու եղբ. Եւ յալ մեզի անգիտելի է:

Ինչու համար արդեօք մերժուելու եղբ. Ս. Երուսաղէմ, ո՞վ է եղեր մեզ մերժողը, և ի՞նչպէս կրցեր են մերժել, կը փափաքէինք որ ասոնք ալ բացատրէր մեր արժանապատիւ եղբայրը: Միաբան մը Ս. Երուսաղէմի մերժուելու համար պէտք է որ քրեական յանցանք մը ունենայ, դատուի և յանցանքը վրան հաստատուի: այն ժամանակը Սրբազան Պատրիարքն ալ անոր դատաւարութեան վճիռ կուտայ չէ թէ Ս. Երուսաղէմի մերժելով, որ կանոնի դէմ է, այլ իր ձեռքին տակը եղած փախուստի մէկը զգիցելով որ սպաշխարէ: Մեր վրայ ասոնց ո՞րը կրնայ յուշընել մեր արժանապատիւ եղբայրը, մասնաւորապէս որ Սրբազան պատրիարքը հայրենիքի արդէն եօթն տարի առաջ վախճանած ըլլալով, ո՞վ կրնար Ս. Երուսաղէմի երեսուն տարի ծառայող միաբան մը մերժել Ս. Երուսաղէմ: Մեր նոյն

րեկ ձեռնադրուող եղբայրները պիտի ընեն այդ բանը, և որով իրաւամբ կամ իշխանութեամբ:

Եւ ի, մերժում մը կայ գործին մէջ, բայց չէ թէ մենք ենք մերժողը: ասի անհրաժեշտ էր: այլ մեր յորդորանքներն ու եղբայրական խրատներն են մերժումը: Ս. Երուսաղէմի ինչպէս որ առաջին յայտարարութեան մէջ ալ բաժնէ եմ, միաբանութեան խոհանարան և ողջամիտ մասին հետեւեալ տարի միջոցէն դէմ կեցայ մեր երկուստեք միաբանակիցներուն ազգային բարի որոշմանը հակառակելու անհրաժեշտ համարձակութեանը: ասով արդարեւ դժուար է եղանակ իրենց, ինչպէս նաեւ մեր արժանապատիւ Ս. Իսահակ վարդապետ եղբորը, որ յաւելով կըսեմ՝ ազգին բարի անորոշութեանցը հակառակող անխորհուրդ երկուստեք եղած է, ինչպէս որ յայտնի կը տեսնուի իր հանած ճշմարտանեղ յայտարարութեանն ալ:

Մեր արժանապատիւ եղբայրը չէ մոռցած անշուշտ մեզի գրած մոտեմական նամակները և անոնց մէջ մեզի ըրած թախանձանքները որ չկրցանք ընդունիլ և յանձն չառնիք իր դիտաւորութեանցը ժամանակ կամ աւելի յայտնի խօսելով՝ գործիք ըլլալու: ինչպէս նաեւ չկրցանք ընդունիլ իրեն խորհրդակից եղող երկուստեք միաբանից հրաւերները:

Մենք մեր կողմանէ սիրով կը ներքնք մեր արժանապատիւ եղբորը հրապարակած մերանձին դէմ ըրած անվայել անարդանաջը, և կը յարգենք զինքը միշտ իր բնականակից եղբայր: Ըստ որում մենք մասնաւոր շահու մը անկախութիւն չունինք, և ոչ ալ անտելութեան կիրք:

Մեր անկախելիք շահ մի միայն Երուսաղէմի Ս. Երուսաղէմի աղբօքու բարեկարգութիւնն ու պայծառութիւնն է և ոչ մեր անձին օգուտն ու փառքը:

Երբեք կը յուսանք որ մեր առաջին յայտարարութիւնը ընթերցող բարեխելք և արդարապատ ազգային հասկացած են մեր անհաշատ և անաչառ ճշմարտափութիւնը:

Մեզմէ միշտ աղօթարար ի դիմաց Միաբանութեանն ողջամիտ մասին, և հա-

ւատարիմ անձնանուէր պաշտօնեայ Երուսաղէմի,

Ն. ՅԱԿՈԲՈՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ
1861. յուլիս 17
Իկ. Պօլիս
ԿԵԼԵՆԵՅ, ԵՊԻՍԿՈՍՈՍ ԹԵՐԱՊՈԼԻՏ
Ս. ԱՄԵՆՆԻ ԵՐԵՄԻԱՅԵ

ՍԱՆՈՒՑՄՈՒՆԵՐ

Բիծ կամ արատ հանող
Նորահար ջուր մը եւ բօսատու մը
Եւ յայտնի ջուրը և տուփ մը բօսատու մարդոց երեսը գտնուած ամեն կերպ լինելը կը հանեն, յանելը կը մաքրեն և մօրթին վայելուցութիւն մը կուտան:
Այլ ծախուին Պահճէ գարուն Իքի
Գարունը բաւած գեղարարին խանութը, գործածութեան կերպը ծանուցաւ, նոյն հրահանգի մը հետ:

ՉԿԵՆ ԻՒՂ

Մարտը եւ անուշահամ
Գաղղեայի Տըթթ Օթիլի բժիշկին և Երեւանի գեղարարին պատրաստածը, որուն մէջ ձուկի հոտ և համ ամենակէտ չկայ:

Այլ գանուի Պէյօղլու Տէլա Սուտայի գեղարարը:

Աս լրագիրը շաբաթ անգամ մը կիցի գործընթացի օրերով: Այլ կողմէ կրնայ ստորագրելի, 4. Պօլիս, Զինիի խանը լրագրոյ գրասենեակը: Իսկ դուրսերը հոգաբարձուներն են:

ԻԶՄԻՐ. Յօհաննէս աղա Մագստեան:
ԵՐԵՎԱՆ. Շաւարդ աղա Ալիքարեան,
ԱՆԿԵՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ. Մանուէլ Սուրբաւաղա Գալուստեան:

ՏՐԱՊԵՏՈՒ. Պ. Խաչատուր Ելմասեան:
ԹՈՒՍԱԹ. Մանուէլ Յակոբ աղա Աղլաւան:

ԿԱՐԵՆ. Կարապետ պատուելի Զարարեան:

ՊՐԵՍԵՆ. Կարապետ աղա Եսիկիհիթիլան:

ՆԻԿՈՍԻՆ. Պ. Տ. Մուրադեան:
ԹԵՐԱՊԵՏՈՒ. Պ. Գրիգոր Մարգարեան:

ՎԱՍ. Պ. Սկրիպի Տ. Ատոմեան:
ԽԱՐԵՐԻ. Պ. Դեոք ձափարեան:

ԵՐԵՎԱՆ. Մ. Գանիկ աղա Խաչանեան:
ԱՏԱՐԱԶԱՐ. Մանուէլ Յակոբ աղա Տ. Գրիգորեան:

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուի ուղղութեամբ՝ այս տեղերէն մեկուն հետ կրնան քղապիցի:

ԱՌԵՒՍՐԱԿԱՆ

ԴԱՍԱՌԱՅԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ
ԹՂԱՐԱՐԱՄՈՎ
ՅՈՒԼԻՍ

Օսմանեան իրաւ Մէճիսիէ	170-10
« 2000 Արծաթ	32-25
Խաչէն իրաւ իր	71-10
Խաչանը ձէտիւր	62-20
Անդրիսի իրաւ	187-20
Գաղղիայ 20 ֆրանքից օսկի	150
« 5 ֆրանքից արծաթ	57
Ռուսի բոլ իրաւ իրաւ	155
Գարպոլանց	28-25
Սօֆորին	258
Աւստրիոյ դրըմից	87
Հինգից քանոնաց հազարին	585

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ (ԴԱՍԱՌԱՅԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ)
ԹՂԱՐԱՐԱՄՈՎ ԱՌԵՒՍՐԱԿԱՆ ՍԵՐՈՒԹՅՈՒՆ
19 ՅՈՒԼԻՍ

Լօնտրա 51 օր պայմանաւոր	«	5	ամիս	«
Փարիզ	«	«	«	«
Մարսիլ	«	«	«	«
Վիեննա	«	«	«	«
Թրիես	«	«	«	«
Լիւթից	«	«	«	«
ձէնովա Լ. Ն.	«	«	«	«

ԱՐՄՏԻՐ
ՅՈՒԼԻՍ 19 ՅՈՒԼԻՍ

Տորեն Բուլղի	54-56
« Խոնայի	42-40
« Կալացի	54-58
« Թալան	45-42
« Խաչայի կալուղ	26-50
« Բուլղի կալուղ	28-50
Երկարացորեն կալացի	20-21
Գարի Բուլղի	46-45
Վաճառանոցի մէջ կայ ընդ ամենը	150000
Գրիւ արքիւ եւ 20000 գրիւ գարի	

ՄԵՏԱՐԱՅԱՐԴ (ԻՓԵԼԻ)

Տէմբրէլ ընտիր տակ	«	Օս. Լր. 110 զր.
« 4	«	420-425
« 2	«	590-415
« 5	«	«
Այլէ Պրուսա ընտիր տակ	«	«
1.	«	540-580
2.	«	550-560
3.	«	«
Մէշտուտ	1.	550-570
2.	«	525-540
3.	«	«
Ֆրիւթիւր 40-42 եւ 44-42	«	420-440
Գօղա Պրուսա չոր	«	485-200
Կէմէլ քուրճալը	«	470-495

ՉԱՆԱՋԱՆ ԵՒԻԹԵՐ

Գետոր (Մաղը) տեւ	16-20	17
Կանանչ և ճերմակ	7	8
Դուրի հատիկ (ձէնի) Էնիլիւրի	5	6
Բուրդ Գրըմ կէս լուաց	Կնք	150-160
Ի լուացուած	«	150-120

Հաճկատանի

Թիթիլի Էնիլիւրի	20-550
Մանուկից	55-54
Իրիսի Գարա Զիսար	210-245
Բիլիլի	32-34
Տերիւ	50-52
Իժէ Արարիլ (Չալը արապի)	«
Պլինճ (Պալըր) Թօքաթ	24-22
Կիւլիւր-Խանէ	22-23
Մեղրամիս Դեղիկ Տրապիզոն	30-31
Անտուր	29-50
Սուսամ Բուլղիլի	«
Կուսաւարի հուտ (Գէթէն թիւ) Բուլ.	«
Չէթ (Չէթիլի կաղը) Ալիլալը Զօրայ 44-41-20	«
Կիլիս	10-20-41
Բամիլ Գրըք-Ալիս և Գաւապա Կնք	«
Ատր. Կիլիս. Ատանա	«
Կաղին (Ֆիսար) Տրապիզոն	405-110
Բուլղիլի	430-435
Բրինճ Եղիկտու Բէշիւր Զիւր	4-10-4-10
Տարիլի	6-20-7
Աճառ (Ասալի) Գաւապա	«
Միւրիլի	«

ԱՐՄՏԱՐԻՆ ԲԵՐԲ

Խաչիլ Բիլի և Գաւիս	400 Զիւր	1400-1500
« Մալթին և Վէլիս	«	«
Շալար ԳԻ. (Ելիլի) 6-10 Լու. Կնք	«	«
« Գուլի (Թօլ)	«	457-40
« Զուր Գուլի	«	«
« Գուլի	«	450-458
« Գաղղ. Գուլի	«	«
« Գուլի	«	450-452
« Զալանա մտուկով	«	250-240
« Գուրմի (Զուլալ)	«	225-250
Պղպեղ (պիլիւր)	Զիւր	10-
Լեղակ (Զիլիս) Պէնկալա	«	200-210
« Մարտա	«	75-90
Ուրան կարմիր (գրըմը)	«	«
« ամօթաղայն	«	425-450
« տիտակ Բ.	«	80-90
« Խոնա	«	65-70
Թէշ (Զիւր) Գուլի	«	80-85

« Բէքօ

Հանքաձուլիլի քուրճալը Էնիլիւրի	«	425-155
« Լիլիլի	«	29-51
« Գարպիլի	«	27-29
« Գարպիլի	«	25-25
Անաղ (Գալայ)	Կնք	1550-1560
Անուշար (Նըշար) Զիւր	«	«
Պողպատ (Չէլիլի) Թ. 0 և 00 Կնք	«	200-210
Կապար (Գարպիլի)	«	250-240
Թիլիլի (Թէնիլի) Գուլի մտուկ	«	540-325
Չիլիլի տախտակ Թ. 8-12 Զիւր	«	7-7-30
Երկաթ Անդ-ձողաձիւ (Զուլալ) Կնք	«	85-90
« Բեւեղու	«	98-100
« Տախտակ	«	460-470
« Բողրակ	«	«
« Բուլիլի	«	«
Բարֆիլի	Զիւր	4-5
Ծծումը (քիւլիւր) Խաչիլ Կնք	«	80-85
Խաչիլիլի ձէն-Գուլի Կնք	«	560-570
« Գէլիլի	«	475-180
« Թրիլիլի	«	410-420
Բուլ Մարիլի	Կալ.	46-47
« Ամիլիլի	«	44-45
Գուլիլի	Զիւր	47-20-48
Բրինճ Խաչիլի	«	4-25-
Անուշար	«	«
« Թրիլիլի և Գաղղ.	«	28-50
« Թրիլիլի և Գաղղ.	«	20-25
Կարաղ Բուլիլի	«	46-20-47
Գէլիլի 44 Բիլի	«	500-550
Բամիլիլի մանաթ Թ. 8-14	«	24-22
«	«	25-20-24
«	«	25-20-26
«	«	20-50
«	«	24-20-23
«	«	42-20
«	«	27-28
«	«	46-24
«	«	29-50
«	«	20-50
«	«	50-20-52

Իմպաղիր-Տճօրէն
Կ. Ս. ԻԻԹԻԻԶԱՆ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՈՒՐՈՑ
Կ-ՊՈԼԻՍ ԶԻՆԻԻ ԻԶԵ